

הדרך האחרונה

מיכאל זילברברג. יומן וארשה 1939-1945, עמ' 36
הוצאת דביר תל-אביב

לאחר תיאור ראש השנה ויום הכיפורים האחרונים בבית היתומים, בשנת 1941, כתב מיכאל זילברברג: ... ביום בהיר אחד, באוגוסט 1942, הקיפו קציני ס.ס. את בית היתומים. קורצ'אק, עובדי המוסד והילדים (כמאה ועשרים מספרם) נלקחו למקום הריכז, ל'אומשלאגפלאץ', לשם שילוח למחנה המוות בטבלינקה. בלי ספק ידע קורצ'אק למה הם צפויים. אבל אף על פי שהציעו לו הגרמנים לשחרר אותו עצמו, בחר ביציאה למחנה המוות עם הילדים. רק בדבר אחד רצה – לנחמם ולהסתיר מפניהם את האמת. עימהם צעד לאט, בארבעות. עמדתי והסתכלתי בחלון בסמוך וראיתים יוצאים. שוב לא ראיתים לעולם.

מתוך ההקדמה שכתב מיכאל זילברברג לספר:

כתיבתם של חמישים וארבעה פרקי הספר הזה התחילה בחורף 1942 ונשלמה בשנת 1945 ...
...ניסיתי לתאר את הדמויות שפגשתי. בפרט כתבתי לא מעט על אדם אציל אחד, ד"ר יאנוש קורצ'אק, וביקשתי להראות את היהודי ואת האנושי שבו, בתוך נסיבות שעשו את גבורתו לדבר מופלא עוד יותר. לכבוד הוא לי שעבדתי במחיצתו.
...בשעה שהשתדלתי להימלט ממיתה בידי הנאצים, החלטתי לרשום את חוויותי ... המשכתי בכתיבה עד מאי 1943 ואז היה עלי להפסיק לפתע. ... אבל חזרתי לכתוב בשלהי 1944 והמשכתי בזה עד שהסתיימה המלחמה.

מיכאל זילברברג היה מחנך בבית היתומים של יאנוש קורצ'אק. בספרו הוא מספר על החיים בגטו, על קורצ'אק וילדיו, על הקונצרט בבית היתומים, על מרד הגטו 18 בינואר 1943 ובאפריל 1943, ועל לוחמים יהודיים.